

Stortingets justiskomité
justis@stortinget.no

Deres ref.:
Vår ref.: 298746

Dato: 5. mai 2020

Skriftlig innspill til midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. – Prop. 94 L (2019-2020)

1 INNLEDNING

Justiskomiteen har til behandling Prop. 94 L (2019–2020) Midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv., og har i den anledning åpnet for skriftlige innspill.

Advokatforeningen innga høringsuttalelse i forbindelse med at reglene ble fastsatt i forskrift 27. mars. Vi viser til vår høringsuttalelse av 25. mars hva gjelder overordnede merknader til reglene.

I det følgende skal to forhold ved den foreslåtte loven trekkes frem; behandlingen av anker i Høyesterett og behovet for forsvarer ved avvikende prosessformer.

2 SUBSIDIÆR ADGANG TIL SKRIFTLIG BEHANDLING – OGSÅ FOR HØYESTERETT

Av lovutkastet § 6 fremgår det at *«Høyesteretts ankeutvalg kan bestemme at anke over dom i straffesak skal behandles skriftlig når sakens spørsmål egner seg for det og skriftlig behandling er forsvarlig»*.

Lovutkastet legger opp til ulike vilkår for når skriftlig behandling kan benyttes i rettsforhandlingene for henholdsvis Høyesterett og underrettene, ved at det for Høyesterett ikke legges opp til at adgangen til skriftlig behandling er subsidiær.

Advokatforeningen mener at gjennomføring av rettsmøter som fjernmøte ivaretar grunnleggende rettsikkerhetsgarantier i betydelig større grad enn ved skriftlig behandling. Vi er derfor generelt av den oppfatning at skriftlig behandling kun kan være aktuelt innenfor de aktuelle sakstyper, så fremt fjernmøte er umulig eller uforholdsmessig byrdefullt.

Etter vårt syn er det ikke grunnlag for å vurdere skriftlig behandling kontra fjernmøte annerledes for Høyesterett enn for de øvrige domstolene. Forhandlinger for Høyesterett synes svært godt egnet til å gjennomføres som fjernmøte, og dette må tilstrebes før man åpner for en ren skriftlig behandling uten partenes samtykke. Vi ser ingen grunn til at subsidiaritetsprinsippet ikke også skal gjennomføres for forhandlinger for Høyesterett. Det anbefales derfor at ordlyden i § 6 første ledd endres til:

«Høyesteretts ankeutvalg kan bestemme at anke over dom i straffesak skal behandles skriftlig når fjernmøte er umulig eller uforholdsmessig byrdefullt eller partene samtykker til det, sakens spørsmål egner seg for det, og skriftlig behandling er forsvarlig.»

Etter Advokatforeningens syn skal det videre mye til før man kan anse at gjennomføring av fjernmøte er uforholdsmessig byrdefullt. Selv i de tilfeller der domstolen ikke har tilgjengelig ordinært videokonferanseutstyr er det i dag praktisk mulig å gjennomføre forhandlinger ved fjernmøte gjennom domstolenes virtuelle møterom, med vanlige datamaskiner.

Det tilføyes at Høyesterett normalt har behov for å ha kontakt med prosessfullmektigene underveis i forhandlingene for å få belyst enkelte punkter nærmere eller på en rask måte få nødvendige avklaringer. Fjernmøter er således mer dynamiske og effektive sammenlignet med skriftlig behandling, og tid vil potensielt bli spart for alle involverte.

Til slutt skal det nevnes at Høyesteretts lokaler er blant de rettslokaler som egner seg best til avholdelse av rettsmøter for tiden, med svært god plass og store avstander mellom aktørene. Dette taler etter Advokatforeningens syn for å utvise tilbakeholdenhet i å innføre avvikende prosessregler.

3 OPPNEVNING AV FORSVARER

Det er ikke i alle straffesaker at tiltalte har rett til forsvarer, slik som ved tilståelsessaker.

For at grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper skal ivaretas ved de avvikende prosessreglene, er det etter Advokatforeningens oppfatning påkrevd at det i slike saker alltid oppnevnes forsvarer etter straffeprosessloven § 100 (2). I bestemmelsen er det i dag adgang til å oppnevne forsvarer når de vanlige vilkår ellers ikke er oppfylt «når særlige grunner taler for det».

Advokatforeningen har allerede observert at retten med hjemmel i straffeprosessloven § 100 (2) i flere tilfeller har oppnevnt forsvarer i tilståelsessaker når de avvikende prosessreglene har blitt anvendt.

Forsvarer må etter vårt syn oppnevnes før partenes uttalelse etter utkastet § 3 innhentes. En kan ikke forvente at en part i straffesak som ikke er representert ved forsvarer vil ha forutsetninger for å få frem eventuelle innsigelser til fjernmøte og/eller skriftlig behandling på en tilfredsstillende måte.

Retten til oppnevnt forsvarer må i disse tilfellene fremkomme direkte i lovens ordlyd, f.eks. ved at det tilføyes et nytt tredje ledd i § 3, som kan lyde:

«I saker som behandles ved fjernmøte etter bestemmelsen her skal det alltid oppnevnes forsvarer for siktede. Forsvareren skal oppnevnes før uttalelse etter annet ledd innhentes.»

Økt bruk av fjernmøte vil medføre at forholdet mellom saksforberedelse og tid i rettsmøte endres. Fjernmøter gjennomføres etter vår erfaring raskere enn ved fysisk oppmøte, uten at behovet for saksforberedelser endres. Tilsvarende vil det ved skriftlig behandling av ankesaker ofte påløpe mer tid til utforming av de ulike skriftlige innlegg enn hva som vil medgå til en muntlig behandling med umiddelbar kontradiksjon. Stykkprisene er knyttet til tiden det tar å gjennomføre selve rettsforhandlingene, og stykkprisforskriften reflekterer dermed ikke det reelle behovet for arbeid i denne type saker. De rettsmøter som gjennomføres som fjernmøte og ankesaker som behandles skriftlig for lagmannsretten må derfor utløse rett til salær etter salærforskriften, med andre ord etter medgått tid.

Det foreslås derfor at det, eksempelvis som siste ledd i § 3, inntas følgende bestemmelse:

«I saker som følger reglene i §§ 3–6 skal forsvarer honoreres etter medgått tid, jf. salærforskriften.»

4 AVSLUTTENDE MERKNAD

Når det gjelder det å lovfeste reglene, i stedet for at reglene fremgår av forskrift, er det Advokatforeningens overordnede syn at det er helt sentralt at loven har en bestemmelse om når loven skal opphøre. Koronareglene er ment å være midlertidige, og denne midlertidigheten må sikres gjennom formelle rammer. På denne bakgrunn støttes forslaget om å innta en bestemmelse i § 15 om at loven skal opphøre 31. desember 2020. Det samme gjør seg for øvrig gjeldende for alle de midlertidige lovene som nå måtte komme i forbindelse med korona-situasjonen.

Advokatforeningen forutsetter at behovet for reglene fortløpende vil bli vurdert, også i tiden før det lovbestemte tidspunktet for opphør.

Vedlegg:

Advokatforeningens høringsuttalelse av 25. mars 2020